

Omsorg og velfærd

Som menneske har man brug for omsorg, uanset alder.

Med alderen bliver omsorgen dog vigtigere og vigtigere i takt med, at ens helbred og relationer ændrer sig. Når vi taler om ældreomsorg, er det derfor ofte den sundhedsmæssige omsorg, der er i fokus – mens den relationelle omsorg også efterspørges, men samtidig synes at have (haft?) sværere rammer inden for velfærdsstaten.

Det skyldes både, at omsorgsarbejdet i velfærdsstatens tidlige historie i stigende grad blev overtaget af staten, så man som borger ikke var afhængig af at have pårørende for at få omsorg, og så ens pårørende ikke var forpligtet til at bruge tid og energi på omsorgsarbejde (som de i stedet kunne bruge på andet arbejde, direkte eller indirekte til gode for velfærdsstaten).

Og så skyldes det, at denne 'frisættelse' af de pårørende har skabt en dynamik, hvor den tætte relation er blevet mindre vigtig for at få omsorg, mens det samtidig er blevet sværere at argumentere for at bruge den tid, der skal til for at skabe tætte relationer, når velfærdsstatens logik også er en ressourcelogik.

Og dog. Som flere af dette tidsskrifts læsere nok vil vide, og som bidragene til dette nummer påpeger, så er de pårørende i de seneste årtier i stigende grad blevet en ressource for velfærdsstaten, om end denne ressource hverken er udtømmelig eller særlig stabil. Ikke fordi de pårørende selv er ustabile, men fordi så meget andet i velfærdsstatens indretning ikke gør det let at være pårørende.

Den omsorgskrise i velfærdsstaten, som dette nummer har som udgangspunkt, er dermed en krise, der går på tværs af individet, som har brug for omsorg, dets relationer og pårørende, sundhedssystemer og ældrepleje; det er en krise, hvor begreber

som værdighed og ældreomsorg blander sig med alle mulige andre politiske og personlige håb og ønsker, professionelle tilgange, nye teknologier og de overordnede strukturer og dynamikker i samfundet, som det hele helst skal fungere i.

I dette nummer får du som læser et indblik i både ældreomsorgens og velfærdsstatens komplekse dynamikker. Som noget særligt stammer alle nummerets artikler denne gang fra forskere med base på RUC, som alle beskæftiger sig med aldring og ældreomsorg fra forskellige samfundsfaglige og humanistiske vinkler.

Vi begynder med en introduktion til nummerets bidrag fra bidragsydernes daværende dekan, Bjarke Oxlund, som er aldringsforsker i egen ret (og siden har skiftet arbejdsplads). Derefter følger Betina Dybbroes karakteristik af ældreomsorgens udvikling, hvor social ulighed i stigende grad viser sig i ulige omsorg.

Med scenen sat, tager Agnete Meldgaard Hansen, Annette Kamp og Sidsel Lond Grosen os dernæst i dybden med deres forskning i overvågningsteknologi på plejehjem; Annette Bilfeldt og Anne Liveng undersøger velfærdsstatens brug af pårørende og de pres og dobbeltheder, dette skaber; mens Anne Leonora Blaakilde i sin artikel fokuserer på konkrete eksempler på pårørende, som følger af 'grå skilsmisser'; og til slut tilbyder Karen Christensen og Nete Swennesen os en ny måde at tænke på velfærdsstatens inddragelse af alt fra migrantarbejdere, algoritmer og hunde i ældreomsorgen.

Efter denne tour-de-force af viden, tanker, eksempler og perspektiver håber jeg, at du som læser går fra dette nummer med nye forståelser og inspiration. Det gjorde jeg i al fald. God læselyst!

Morten Bjørner